

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ ІМЕНІ ПАВЛА ЧУБИНСЬКОГО»
Кафедра «Мистецтво співу»**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчальної роботи
Сергеєнко О. М.
2 вересня 2024 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ГАРМОНІЯ**

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	02 «Культура і мистецтво»
Спеціальність	025 «Музичне мистецтво»
Освітньо-професійна програма	«СПІВ»
Статус дисципліни	Обов'язкова

Київ 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Гармонія» для здобувачів вищої освіти, галузь знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальність 025 «Музичне мистецтво», освітньо-професійна програма «Спів»

Розробник: Супрун О. В. - доктор філософії, доцент, викладач музично-теоретичних дисциплін КЗВО КОР «Академія мистецтв імені Павла Чубинського»

Робочу програму розглянуто та перезатверджено на засіданні кафедри «Мистецтво співу».

Протокол № 1 від 27 серпня 2024 р.

Завідувач кафедри Кочерга А. І.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки: 2 –й	
Загальна кількість годин – 120	120	120
Кількість модулів – 2 Змістовні модулі – 4	Семестри:	
Тижневих годин групових занять для денної форми навчання: 3, 4 семестри по 2 години на тиждень . Самостійної роботи здобувача для денної форми навчання 56 годин. Для заочної форми навчання годин аудиторної роботи всього: 3 сем – 12 годин; 4 сем – 12 годин. Самостійної роботи здобувача для заочної форми навчання 96 годин.	III, IV	III, IV
	Групові:	
Вид підсумкового контролю: тести, виконання практичних завдань.	Всього – 64 Лекційні – 32 Практичні – 32	Всього – 24 Лекційні – 12 Практичних – 12
Форма підсумкового контролю: Залік - 3 семестр. Іспит – 4 семестр.	Самостійна робота:	
	56	96

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Гармонія» є надання здобувачам вищої освіти відомостей з історії та теорії гармонії, навчити аналізувати твори з використанням різних гармонічних засобів та форм, навчити використовувати гармонічні прийоми в практичній діяльності (в процесі написання власних композицій, гармонізації мелодій, аранжування чи музикування), сприяти культурному і професійному розвитку здобувачів.

Відповідно до освітньої програми «Спів», вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральної компетентності:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, педагогіки та виконавства та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальних компетентностей (2,3,4,5,7,8,9,11):

- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- Здатність бути критичним і самокритичним.
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Здатність вчитись і оволодівати сучасними знаннями.
- Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Загальних компетентностей викладача мистецької школи (за професійним стандартом «Викладач мистецької школи») ЗК 6:

- Здатність застосовувати у діяльності професійну термінологію.

Спеціальних компетентностей (4,6,10,11,13)

- Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.
- Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.
- Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій.
- Здатність оперувати професійною термінологією.
- Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

Завдання дисципліни:

- розвинути у здобувачів освіти естетичне відчуття музичної гармонії;
- опанування правил будови акордів у чотириголоссі, їх поєднання з дотриманням плавного голосоведення;
- формування навичок логічної гармонізації мелодій та художньо виразної гармонізації баса;
- сприяння розвитку гармонічного слуху;
- сприяння розширенню музичного світогляду здобувачів, підвищенню їхньої загальної музичної культури.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Гармонія» є опанування таких навчальних дисциплін (освітніх компонентів ОК) освітньо-професійної програми (ОПП).

ОК 10	Сольфеджіо
ОК 13	Теорія музики
ОК 17	Загальне фортепіано

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньо-професійної програми «Спів», вивчення навчальної дисципліни «Гармонія» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	ПРН
Володіти методами опрацювання музикознавчої літератури, узагальнення та аналізу музичного матеріалу, принципами формування наукової теми та розуміння подальших перспектив розвитку даної проблематики в різних дослідницьких жанрах	ПРН 1
Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій	ПРН 2
Демонструвати володіння теоретичними та практичними основами інструментування, аранжування музики, вміння здійснювати переклад музичних творів для різних колективів (оркестру, ансамблю)	ПРН 3
Застосовувати теоретичні знання та навички в	ПРН 4

редакторській/менеджерській/лекторській/практичній діяльності	
Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом	ПН
Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання музичного мистецтва	ПН

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Гармонія»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Ш П
Володіти методами опрацювання музикознавчої літератури, узагальнення та аналізу музичного матеріалу, принципами формування наукової теми та розуміння подальших перспектив розвитку даної проблематики в різних дослідницьких жанрах	ПР
Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій	ПР
Демонструвати володіння теоретичними та практичними основами інструментування, аранжування музики, вміння здійснювати переклад музичних творів для різних колективів (оркестру, ансамблю)	ПР
Застосовувати теоретичні знання та навички в редакторській/менеджерській/лекторській/практичній діяльності	ПР
Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом	ПН
Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання музичного мистецтва	ПН

Загальні та спеціальні компетентності, що формуються у процесі вивчення дисципліни.

Відповідно до освітньої програми «Спів», вивчення дисципліни «Гармонія» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти програмних результатів навчання через такі компетентності (ІК – інтегральна компетентність, ЗК – загальні компетентності, СК – спеціальні компетентності):

Шифр	Назва компетентності	Дескриптори НРК				Програмні результати навчання
		Знання Зн 1; Зн 2	Уміння/ навички Ум1	Комунікація К1; К2	Автономія та відповідаль- ність АВ1; АВ2; АВ3	ПРН
ІК	Інтегральна компетентність Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, педагогіки та виконавства та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.					ПРН 7; ПРН 8; ПРН 9; ПРН 11; ПРН 12; ПРН 15
	Загальні компетентності					
ЗК 2	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	Зн 1; Зн 2	Ум 1	К 1; К 2	АВ 1; АВ 2; АВ 3	ПРН 7; ПРН 8; ПРН 9; ПРН 11; ПРН 12; ПРН 15
ЗК 3	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	Зн 1; Зн 2	Ум 1	К 1; К 2	АВ 1; АВ 2; АВ 3	ПРН 7; ПРН 8; ПРН 9; ПРН 11; ПРН 12; ПРН 15
ЗК 4	Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.	Зн 1; Зн 2	Ум 1	К 1; К 2	АВ 1; АВ 2; АВ 3	ПРН 7; ПРН 8; ПРН 9; ПРН 11; ПРН 12; ПРН 15
ЗК 5	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	Зн 1; Зн 2	Ум 1	К 1; К 2	АВ 1; АВ 2; АВ 3	ПРН 7; ПРН 8; ПРН 9; ПРН 11; ПРН 12; ПРН 15
ЗК 7	Здатність бути критичним і самокритичним.	Зн 1; Зн 2		К 1; К 2	АВ 1; АВ 2; АВ 3	ПРН 7; ПРН 8; ПРН 9; ПРН 11; ПРН 12; ПРН 15
ЗК 8	Здатність застосовувати знання в практичних	Зн 1; Зн 2	Ум 1	К 1; К 2	АВ 1; АВ 2; АВ 3	ПРН 7; ПРН 8; ПРН 9;

	ситуаціях.					ПРН 11; ПРН 12; ПРН 15
ЗК 9	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	Зн 1; Зн 2	Ум 1	К 1; К 2	АВ 2; АВ 3	ПРН 7; ПРН 8; ПРН 9; ПРН 11; ПРН 12; ПРН 15
ЗК 11	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.	Зн 1	Ум 1	К 1	АВ 3	ПРН 7; ПРН 8; ПРН 12; ПРН 15
	Спеціальні (фахові) компетентності					
СК 4	Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.	Зн 1; Зн 2	Ум 1	К 1; К 2	АВ 1; АВ 2; АВ 3	ПРН 7; ПРН 8; ПРН 9; ПРН 11; ПРН 12; ПРН 15
СК 6	Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.	Зн 1; Зн 2	Ум 1	К 1; К 2	АВ 1; АВ 2; АВ 3	ПРН 7; ПРН 8; ПРН 9; ПРН 11; ПРН 12; ПРН 15
СК 10	Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем і концепцій.	Зн 1; Зн 2	Ум 1	К 1; К 2	АВ 1; АВ 2; АВ 3	ПРН 9; ПРН 11; ПРН 15
СК 11	Здатність оперувати професійною термінологією.	Зн 1; Зн 2	Ум 1	К 1; К 2	АВ 1; АВ 2; АВ 3	ПРН 7; ПРН 8; ПРН 9; ПРН 11; ПРН 12; ПРН 15
СК 13	Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язківка.	Зн 1; Зн 2	Ум 1	К 1; К 2	АВ 1; АВ 2; АВ 3	ПРН 7; ПРН 8; ПРН 9; ПРН 11; ПРН 12; ПРН 15

Дескриптори НРК.

Знання.

Зн 1. Концептуальні знання набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень.

Зн 2. Критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності.

Уміння / навички.

Ум1. Розв'язання складних непередбачуваних завдань і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та / або навчання, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів інструментальних засобів, застосування інноваційних підходів.

Комунікація.

К 1. Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності.

К 2. Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію.

Автономія та відповідальність.

АВ 1. Управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.

АВ 2. Відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та / або груп осіб.

АВ 3. Здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності.

Вивчення дисципліни «Гармонія» формує у здобувачів вищої освіти такі професійні компетентності (відповідно до професійного стандарту «Викладач мистецької школи»):

Грудова функція А	Професійні компетентності	Знання	Уміння та навички
А. Організація та проведення навчання.	А1. Здатність забезпечувати досягнення результатів навчання	А1.33. Професійна термінологія	А1.У1. Володіти фаховими навичками в обсязі необхідному для викладання

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- індивідуальне або групове опитування;
- тестові завдання;
- гармонічний аналіз з використанням нот або аудіозапису;
- письмова робота: гармонізація заданої мелодії або басу, написання гармонічної послідовності за заданим параметром;
- гра на фортепіано акордових послідовностей, секвенцій;
- диференційований залік;
- іспит.

Форми контролю знань здобувачів вищої освіти та критерії оцінювання результатів навчання:

- поточний;
- модульний семестровий (залік, іспит);
- підсумковий.

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється за накопичувальною 100 –

бальною шкалою та шкалою ECTS – А (90 - 100), В (82 - 89), С (74 - 81), D (64 - 73), Е (60 - 63), Fx (35 - 59), F (1 - 34), яка переводиться в національну (чотирибальна: 5 – «відмінно», 4 - «добре», 3 - «задовільно», 2 – «не задовільно»).

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Весь обсяг роботи здобувача за семестр підсумовується за допомогою накопичувальної системи балів. Підсумковий бал з навчальної дисципліни є сумою балів, одержаних за поточний, семестровий (модульний) контроль, також з подальшим переведенням в національну шкалу оцінювання.

Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач за різні види завдань вказана в таблиці. Максимальна кількість балів з дисципліни «Гармонія» за Модуль (семестр) = 100 балів.

II рік навчання. Залік у 3 семестрі Модуль 1

Поточне оцінювання: аудиторна та самостійна робота за темами А/С																Разом за темами	Залік	Разом	
Змістовий модуль 1								Змістовий модуль 2											
T1	T2		T3		T4	T5		T6	T7		T8	T9							
A/C	A/C		A/C		A	A/C		A	A/C		A	A/C							
10	10		10		5	10		5	10		10	10		80	1-20	100			
1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	80	20	100

Іспит у 4 семестрі Модуль 2

Поточне оцінювання аудиторна та самостійна робота за темами А/С														Разом за темами	Іспит	Разом	
Змістовий модуль 3						Змістовий модуль 4											
T10	T11	T12		T13		T14	T15	T16	T17		T18						
A	A	A/C		A/C		A/C	A	A	A/C		A/C						
5	5	10		10		10	5	5	10		10		70	1-30	100		
1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	70	30	100

T 1, T 2.....T 18 – теми занять.

Поточне оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Правила оцінювання:

Поточний контроль проводиться по опрацюванню кожної нової Теми (кожні 3, 4 уроки) впродовж кожного семестру й оцінюється від 1 до 5 балів. За кожну тему студент може бути оціненим 1-2 рази (аудиторна, самостійна робота)

Поточний контроль - це оцінювання засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу під час проведення аудиторних занять та виконання самостійної роботи за темою. Поточний контроль здійснюється у процесі вивчення освітнього компоненту з метою виявлення ступеня розуміння здобувачем вищої освіти засвоєного навчального матеріалу за темою та вміння застосовувати його у практичній роботі. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується викладачем – для коригування методів і засобів навчання. При виставленні балів за поточний контроль оцінці підлягають:

- рівень теоретичних знань;
- опрацювання навчального матеріалу з освітнього компоненту, передбачений для самостійного засвоєння;
- виконання індивідуальних практичних завдань (гармонізації мелодії чи басу, гри на фортепіано акордових послідовностей, гармонічного аналізу).

Бали	Критерії оцінювання для поточного контролю
«5»	Здобувач вищої освіти Вільно володіє термінологією та може дати точні або майже точні відповіді на теоретичні питання. Повно та послідовно викладає теоретичний матеріал теми. Пише відповідні правилам гармонії письмові роботи без помилок. Систематично готується до занять. Здатен проаналізувати свою роботу, та виправити помилки. Значну увагу приділяє самостійній роботі, проявляє творчу ініціативу при виконанні завдань з дисципліни.
«4»	Демонструє добрий рівень знань теоретичного матеріалу та не припускається грубих помилок у викладенні теоретичних положень та при виконанні письмових завдань за темою. Повно розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого завдання, загалом правильно виконує завдання, але допускає дві-три неточності. Систематично готується до занять. Здатен самостійно працювати та аналізувати свою роботу.

«3»	Демонструє задовільний рівень знань, не завжди точно розкриває зміст матеріалу теми, не завжди повно і правильно відповідає на питання. Допускає суттєві помилки у вирішенні письмових завдань або ж вирішує завдання фрагментарно. Спостерігаються окремі помилки в розумінні стилю та гармонічної логіки музичних творів. Виклад матеріалу не відповідає вимогам повноти, системності, логічності.
«2»	Слабо орієнтується в музично-теоретичних визначеннях, виявляє знання теоретичного матеріалу теми обсягом до 50%. Неповно розкриває зміст матеріалу, допускає грубі помилки у його тлумаченні та при виконанні письмових завдань, не володіє спеціальною термінологією, не може впоратися з практичним завданням, демонструє незадовільний рівень знань. Не систематично готується до занять. Відсутність системності, старанності в оволодінні фаховими знаннями, уміннями, навичками.
«1»	Слабо орієнтується в музично-теоретичних визначеннях, виявляє знання за темою обсягом менше 50%. Не точно розкриває зміст матеріалу, не володіє спеціальною термінологією, не може впоратися з практичним та письмовим завданням, допускає грубі помилки, демонструє незадовільний рівень знань. Не систематично готується до занять. Відсутність системності, старанності в оволодінні фаховими знаннями, уміннями, навичками.

Модульний (семестровий) контроль знань здобувачів вищої освіти

Семестровий контроль проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за семестр. Семестровий контроль знань здобувачів проводиться у формі заліку (Модуль 1) та іспиту (Модуль 2).

Модульний контроль має на меті оцінити рівень цілісного бачення здобувача вищої освіти проблематики завершеної частини навчальної освітнього компоненту, сконцентрованої в навчальному модулі та вміння орієнтуватися в теоретичних і практичних питаннях, які визначають зміст даного курсу. Модульний (семестровий) контроль передбачає відповідь на теоретичні питання у формі тестів та виконання практичних завдань (гру на фортепіано секвенцій, акордових послідовностей, гармонічний аналіз твору, вирішення задачі).

**Критерії семестрового оцінювання знань здобувачів вищої освіти
(залік, іспит)**

Тести та виконання практичного завдання. Бали.		Критерії оцінювання
Залік	Іспит	
18 - 20	27-30	Володіє навчальним матеріалом в повному обсязі. Надає вичерпну відповідь на кожне запитання, Демонструє глибокі знання. Виконання тестових та практичних завдань максимально без помилок, або ж з допущенням дрібних неточностей. Повний, послідовний гармонічний аналіз музичних творів чи їх фрагментів, можливі мінімальні неточності.
15 - 17	23- 26	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом. Надає правильну відповідь та розкриває зміст теоретичних питань, але допускає окремі неточності. Виконання тестових та практичних завдань з незначними помилками. Окремі неточності та помилки під час гармонічного аналізу.
12 - 14	18 – 22	В цілому володіє навчальним матеріалом. У відповідях робить суттєві неточності та помилки. Також допускає помилки при виконанні практичного завдання. Виконання тестових завдань з незначними помилками. Присутні помилки під час гармонічного аналізу.
7 – 11	12-17	Не володіє повним обсягом навчального матеріалу. Відповіді поверхові та фрагментарні, зі значними неточностями та помилками. Велика кількість суттєвих помилок у виконаних тестових та практичних завданнях. Вагомі помилки в розумінні стилю та гармонічної логіки музичних творів.
4 – 6	7 – 11	Поверхово і частково засвоєний обсяг навчального матеріалу. Відповіді поверхові та неповні, зі значною кількістю помилок. Виконання практичного завдання з грубими помилками.

		Виконання біля 50% тестового завдання, майже повне невиконання практичної роботи. Є помилки в розумінні стилю та гармонічної логіки музичних творів.
1 - 3	1 – 6	Поверхово ознайомлений з навчальним матеріалом. Відповіді невірні, з грубими помилками. Не виконано жодне практичне завдання. Виконання 50% і менше тестового завдання, майже повне невиконання практичної роботи. Грубі помилки в розумінні стилю та гармонічної логіки музичних творів.

Підсумкове семестрове оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Підсумковий бал з навчальної дисципліни є сумою балів, одержаних здобувачем за всі види роботи протягом семестру (Модулю) з подальшим переведенням в національну шкалу та шкалу ECTS. Максимальна кількість балів за модуль =100.

Підсумковий бал з навчальної дисципліни

Сума балів за всі види навчальної діяльності за модуль	Оцінка за національною шкалою	Шкала ECTS
90-100	5 Відмінно	A
82-89	4 Добре	B
74-81		C
64-73	3 Задовільно	D
60-63		E
35-59	2 Незадовільно	FX Для одержання кредиту потрібне доопрацювання.
1-34		F Необхідне повторне вивчення дисципліни

6. ПРОГРАМА НГВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6. 1. Зміст навчальної дисципліни

Денна, заочна форма навчання

МОДУЛЬ 1.

Змістовий модуль 1. Гармонізація мелодії головними тризвуками та їх оберненнями.

Тема 1. Гармонія як важливий складовий елемент музичної мови. Основні типи фактури. Чотириголосний виклад тризвуку.

Дисципліна «Гармонія», мета, завданн, форми роботи, система оцінювання.

Гармонія як один з музично-виражальних формотворчих засобів, яє принцип зв'язку акордів. Зазначення терміну «гармонія». Виразальні можливості гармонії та її взаємозв'язок з іншими засобами музичної мови. Курс гармонії як навчальна дисципліна, її зміст та практичне значення. Мажоро-мінорна ладогармонічна система як основа навчального курсу гармонії. Головні акорди класичної гармонії (тризвук, септакорд, нонакорд), терцевий принцип їх будови. Неакордові звуки.

Фактура як форма викладення музичного матеріалу. Основні найпростіші типи фактур: монодична, поліфонічна, акордова, гомофонно-гармонічна. Чотириголосний виклад тризвуків: подвоєння, мелодичне положення, розташування.

Тема 2. Лад-функційна система головних тризвуків. Поєднання головних тризвуків.

Три основні функції мажоро-мінорної ладогармонічної системи. Найвиразніше виявлення їх у головних тризвуках. Характеристика функцій. Загальна формула лад-функціонального розвитку в музичному творі. Гармонічні звороти, їх різновиди. Поняття про голосоведення, його значення та особливості. Плавний рух як основа сполучення тризвуків. Кварто-квінтове та секундове співвідношення тризвуків. Два способи сполучення тризвуків: гармонічний та мелодичний.

Тема 3. Гармонізація мелодії головними тризвуками. Переміщення тризвуків.

Період як форма викладення відносно закінченої думки в класичній музиці, його будова. Цезура. Головні тризвуки та їх обернення як найбільш типові акорди класичної музики. Гармонізація мелодії як розкриття її гармонічної основи. Основні принципи гармонізації без зміни розташування.

Переміщення як важливий засіб підтримки мелодичного та ритмічного руху без зміни акордів. Особливості гармонізації мелодії з використанням переміщення тризвуків.

Тема 4. Гармонізація басу.

Головна мета гармонізації баса - створення логічної виразної мелодії. Вибір акордів, їх мелодичного положення та розташування. Застосування гармонічного та мелодичного поєднань, переміщення тризвуків. Правила побудови мелодії, створення різних її варіантів.

Тема 5. Стрибки терцієвих тонів у сопрано та тенорі.

Стрибок терцій у сопрано при гармонізації тризвуків кварто-квінтового

співвідношення. Обов'язкова зміна розташування. Застосування стрибків терцієвих тонів у тенорі, особливості їх гармонізації. Використання стрибків для розширення засобів голосоведення.

Змістовний модуль 2. Період, каденція, обернення головних тризвуків.

Тема 6. Гармонічна будова періоду. Каденції. Кадансовий квартсекстакорд.

Гармонічна будова періоду. Поняття каденції. Види каденцій. Використання в них акордів - яскравих представників функціональних груп. Серединні та заключні каденції: автентичні, плагальні, повні, половинні автентичні, половинні плагальні. Досконалі та недосконалі каденції. Типове розміщення каденцій в періоді.

Кадансовий квартсекстакорд. Функційна особливість $K_{6/4}$, його роль у періоді. Побудова в чотириголосному викладі, подвоєння, розташування. Сполучення $K_{6/4}$ - D. Вживання кадансового квартсекстакорду після T, S. Переміщення. Метричні умови використання кадансового квартсекстакорду. D7 у заключній каденції. Складний каданс.

S - $K_{6/4}$ - D7 -T як основна стилістична ознака музики віденських класиків. Основні принципи визначення акордів та каденцій в музичних творах.

Тема 7. Секстакорди головних тризвуків.

Функційна характеристика секстакордів. Особливості подвоєння тонів, розташування. Гармонічний спосіб сполучення тризвуків із секстакордами та двох секстакордів кварто-квінтового співвідношення. Мелодичний спосіб сполучення тризвуків із секстакордами та двох секстакордів секундового співвідношення. Особливості гармонізації стрибків основних та квінтових тонів. Змішані стрибки. Роль секстакордів в активізації голосоведення та мелодизації басу.

Тема 8. Прохідні та допоміжні квартсекстакорди.

Квартсекстакорди, особливості їх побудови, подвоєння, розташування. Використання квартсекстакордів у ролі прохідних та допоміжних. Утворення їх на слабків долі. Найбільш поширені прохідні квартсекстакорди I та V ступеня. Застосування їх між тризвуком та секстакордом однієї функції: T - $D_{6/4}$ - T_6 ; S - $T_{6/4}$ - S_6 . Особливості гармонізації. Використання прохідних квартсекстакордів у середині побудови. Допоміжні квартсекстакорди I та IV ступеня. Застосування їх між двома тризвуками однієї функції: T - $S_{6/4}$ - T; D - $T_{6/4}$ — D.

Використання $T_{6/4}$, $D_{6/4}$ в середині побудови, $S_{6/4}$ - у додатковій каденції.

Тема 9. Домінантсептакорд та його обернення. Загальні відомості про доміантсептакорд з секстою та доміантовий нонакорд.

Септакорди як дисонуючі акордові структури. Функціональна характеристика D_7 . Специфіка його будови (неповний D_7). Підготовка D_7 у гармонічному русі: септіма прохідна, приготована. Сполучення D_7 з попередніми акордами. Розв'язання повного та неповного D_7 у тоніку. Використання D_7 переважно в заключних каденціях.

Обернення D_7 , їх використання в середині побудови. Сполучення обернень з попередніми акордами. Розв'язання їх в T. Прохідний $D_{4/3}$. Переміщення D_7 з оберненнями. Стрибки при розв'язанні обернень D_7 .

Загальні відомості про D_7 з секстою, D_9 , їх використання при гармонізації мелодії. Визначення D_7 з оберненнями в музичних прикладах.

МОДУЛЬ 2.

Змістовий модуль 3. Повна ладо-функційна система.

Тема 10. Повна ладо-функційна система тризвуків. Побічні тризвуки. Тризвук та секстакорд II ступеня. Тризвук VI ступеня.

Терцієвий ряд головних та побічних тризвуків, його формування на основі спільних звуків. Утворення трьох функційних груп. Характеристика функцій, характер їх взаємодії. Логіка гармонічного руху в середині функційних груп. Вживання побічних тризвуків у західно-європейській класичній музиці. Велике поширення їх в українській, російській та музиці післякласичного періоду.

Тризвук II ступеня в мажорі, сполучення його з T, S, T₆, D тощо, використання. Секстакорд II ступеня в мажорі та мінорі. Особливі подвоєння. Норми голосоведення при сполученні з K_{6/4}, D, D₇ із оберненнями. Мелодичне сполучення II₆ із T, T₆.

Тризвук VI ступеня, його функційна особливість. Подвоєння в залежності від застосування. Найбільш поширені гармонічні звороти: T - VI - T; T - VI - S - II; VI - II. Норми голосоведення.

Тема 11. Тризвук III ступеня. Гармонізація фрігійського тетракорду.

Функційна особливість тризвуку III ступеня. Використання його в мажорі та натуральному мінорі. Найбільш поширені гармонічні звороти: T - III - T; VI - III; III - S. Загальні відомості про секстакорди III та VII ступенів. Гармонізація простих народних наспівів.

Фрігійські звороти у натуральному мінорі.

Гармонізація верхнього висхідного та нисхідного тетракордів у мелодії з використанням гармонічних зворотів: T - S - VII₆ - T; T - III - S - D; T - T₇ - S - D; VI - III - S - D. Норми голосоведення.

Низхідний тетракорд у басу, його гармонізація з використанням таких гармонічних послідовностей: T - T₂ - S₆ - D; T - VII - S₆ - D.

Тема 12. Септакорд II ступеня та його обернення.

Функційна характеристика II₇ та його обернень. Специфіка побудови. Приготування їх на основі загальних формул тонікою та будь-яким акордом субдомінантової групи. Розв'язання II₇ та його обернень у T та D. Використання в процесі розвитку музичного матеріалу зворотів з розв'язанням II₇ із оберненнями у D₇ із оберненнями. Використання II_{6/5}, II_{4/3} (іноді II₇) в каденціях, розв'язання їх у K_{6/4}.

Прохідний зворот II_{6/5} - T_{6/4} - II_{4/3}, допоміжний II₂.

Особливий вид плагального кадансу в українській музиці: II_{6/5} - T. Визначення II₇ та його обернень у музичних прикладах.

Тема 13. Септакорд VII ступеня та його обернення.

Два різновиди ввідного септакорду. Функційна характеристика. Специфіка побудови. Місце VII₇ та його обернень у періоді. Приготування їх акордами T, S, D функцій, особливості сполучення. Розв'язання VII₇ та його обернень у T. Внутрішньофункційне розв'язання VII₇ та його обернень. Прохідний зворот VII₂ - D - VII_{4/3}; VII_{6/5} - S_{6/4} - VII₇.

Драматургічна роль VII₇ та його обернень у музиці класичної епохи. Визначення VII₇ та його обернень у музичних творах.

Змістовий модуль 4. Вихід за межі діатоніки: альтерація, відхилення, модуляція.

Тема 14. Подвійна домінанта.

Загальні відомості про альтерацію акордів у ладі. Функційна характеристика акордів подвійної домінанти, їх види. Характерна ознака акордів DD - підвищення IV ступеня ладу. Приготування DD акордами тонічної та субдомінантової груп. Сполучення DD із $K_{6/4}$, D, D₇. Використання DD в каденціях та середині побудови. Особливості визначення акордів DD в музичних творах.

Тема 15. Альтерація акордів домінантової групи.

Підвищення і пониження II ступеню в мажорі, що дає D, D₇, D₉ з підвищеною і пониженою квінтою, VII і VII₇ з підвищеною і пониженою терцією. Альтеровані акорди VII₇ і D₉ в натуральному і гармонічному мажорному ладах. Виразове значення альтерованих акордів домінантової групи зі збільшеною секстою. Готування альтерованих акордів домінантової групи діатонічною D, II_{5/3}, II₇, DD. Розв'язання альтерованих звуків в акордах домінантової групи за тяжінням.

Пониження II ступеню в мінорі, що дає D, D₇, D₉ з пониженою квінтою, VII і VII₇ з пониженою терцією.

Тема 16. Альтерація акордів субдомінантової групи.

Хроматична зміна II ступеню гама — важлива складова альтерації акордів субдомінантової групи: підвищення та пониження в мажорі, пониження в мінорі.

Неаполітанський секстакорд — найбільш розповсюджений акорд групи альтерованої субдомінанти. Використовується в мінорі і гармонічному мажорі, подвоєння терції. Приготування акордами тоніки та субдомінанти, розв'язання в кадансовий квартсекстакорд чи доміанту. Тризвук та септакорд II пониженого ступеня.

Тема 17. Загальні відомості про відхилення та модуляцію.

Відхилення, модуляція, співставлення. Тональності I ступеню спорідненості. Відхилення як короткочасний перехід до нової тональності. Застосування відхилень у середині побудови, відсутність кадансового закріплення. Здійснення відхилень завдяки введенню побічних D. Особливості голосоведення у відхиленні.

Модуляція як перехід з однієї тональності в іншу з подальшим закріпленням. Процес модулювання: показ первинної тональності та підхід до спільного акорду, введення модулюючого акорду, кадансове закріплення нової тональності. Модуляція та відхилення як засоби розвитку музичної форми.

Тема 18. Деякі особливості гармонії в музиці XVII-XX століть.

Індивідуалізація музичних стилів та манери письма композиторів XIX століття. Характерне явище - поява "іменних" гармоній ("Шубертовська" VI; "шопенівський" D₇, "тристанів акорд", "рахманіновська гармонія" тощо). Роль септакордів I, III, IV, VI ступенів.

Загальна тенденція на поступове розхитування мажоро-мінорної системи. Загострення гармонічних тяжінь, гармонічної напруги, через хроматизацію гармонії, альтерацію нестійких акордів. Зближення завдяки альтерації звучання акордів різних функцій, різних ступенів, різних тональностей.

XX століття як епоха нової поліфоно-гармонічної форми багатоголосся.

Монодійно-гармонічна ладова система в сучасній музиці. Особливості структури акордів. Поліфункційність. Полігармонія. Нарощування акордової вертикалі - характерна риса сучасної акордики.

6. 2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	у тому числі					
		Лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна	самостійна
3- семестр МОДУЛЬ 1						
Змістовий модуль 1. Гармонізація мелодії та басу головними тризвуками						
Тема 1. Гармонія як важливий складовий елемент музичної мови. Основні типи фактури. Чотириголосний виклад тризвуку.	6	2	2			2
Тема 2. Ладо-функційна система головних тризвуків. Сполучення головних тризвуків.	8	2	2			4
Тема 3. Гармонізація мелодії тризвуками головних ступенів. Переміщення тризвуків.	6	1	1			4
Тема 4. Гармонізація басу.	6	2	2			2
Тема 5. Стрибки терцієвих тонів у сопрано та тенорі.	4	1	1			2
Разом за змістовий модуль 1	30	8	8			14

Змістовий модуль 2. Період, каденція. обернення головних тризвуків						
Тема 6. Гармонічна будова періоду. Каденції. Кадансовий квартсекстакорд.	7	2	2			3
Тема 7. Секстакорди головних тризвуків.	7	2	2			3
Тема 8. Прохідні та допоміжні квартсекстакорди.	8	2	2			4
Тема 9. Домінантсептакорд та його обернення. Загальні відомості про D_7^6 , D_9 .	8	2	2			4
Разом за змістовий модуль 2	30	8	8			14
Разом за 1 модуль	60	16	16			28
4-й семестр МОДУЛЬ 2						
Змістовий модуль 3. Повна ладо-функційна система						
Тема 10. Повна ладо-функційна система тризвуків. Побічні тризвуки. Тризвук та секстакорд II ступеня. Тризвук VI ступеня.	8	2	2			4
Тема 11. Тризвук III ступеня. Гармонізація фрігійського тетраорду.	6	2	2			2
Тема 12. Септакорд II ступеня та його обернення.	8	2	2			4
Тема 13. Септакорд VII ступеня та його обернення.	8	2	2			4
Разом за змістовий модуль 3	30	8	8			14
Змістовий модуль 4. Вихід за межі діатоніки: альтерація, відхилення, модуляція						
Тема 14. Подвійна домінанта.	8	2	2			4
Тема 15. Альтерація акордів домінантової групи.	4	1	1			2

Тема 16. Альтерація акордів субдомінантової групи.	4	1	1			2
Тема 17. Загальні відомості про відхилення та модуляцію.	8	2	2			4
Тема 18. Деякі особливості гармонії в музиці XVII-XX століть.	6	2	2			2
Разом за змістовий модуль 4	30	8	8			14
Разом за Модуль 2	60	16	16			28
Усього:	120	32	32			56

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	у тому числі					
	Лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна	самостійна	
3- семестр МОДУЛЬ 1						
Змістовий модуль 1. Гармонізація мелодії та басу головними тризвуками						
Тема 1. Гармонія як важливий складовий елемент музичної мови. Основні типи фактури.	6	1				5

Чотириголосний виклад тризвуку.						
Тема 2. Ладо-функційна система головних тризвуків. Сполучення головних тризвуків.	8	1				7
Тема 3. Гармонізація мелодії тризвуками головних ступенів. Переміщення тризвуків.	8	1	1			6
Тема 4. Гармонізація басу.	4		1			3
Тема 5. Стрибки терцієвих тонів у сопрано та тенорі.	4		1			3
Разом за змістовий модуль 1	30	3	3			24
Змістовий модуль 2. Період, каденція. обернення головних тризвуків						
Тема 6. Гармонічна будова періоду. Каденції. Кадансовий квартсекстакорд.	8	1				7
Тема 7. Секстакорди головних тризвуків.	8		1			7
Тема 8. Прохідні та допоміжні квартсекстакорди.	6	1	1			4
Тема 9. Домінантсептакордта його обернення. Загальні відомості про D_7^6 , D_9 .	8	1	1			6
Разом за змістовий модуль 2	30	3	3			24
Разом за 1 модуль	60	6	6			48
4-й семестр МОДУЛЬ 2						
Змістовий модуль 3. Повна ладо-функційна система						
Тема 10. Повна ладо-функційна система тризвуків. Побічні тризвуки. Тризвук та секстакорд II ступеня. Тризвук VI ступеня.	8		2			6

Тема 11. Тризвук III ступеня. Гармонізація фрігійського тетракорду.	6	1	1			4
Тема 12. Септакорд II ступеня та його обернення.	8	1				7
Тема 13. Септакорд VII ступеня та його обернення.	8	1				7
Разом за змістовий модуль 3	30	3	3			24
Змістовий модуль 4. Вихід за межі діатоніки: альтерація, відхилення, модуляція						
Тема 14. Подвійна домінанта.	8		1			7
Тема 15. Альтерація акордів домінантової групи.	4		1			3
Тема 16. Альтерація акордів субдомінантової групи.	4		1			3
Тема 17. Загальні відомості про відхилення та модуляцію.	8	1				7
Тема 18. Деякі особливості гармонії в музиці XVII-XX століть.	6	2				4
Разом за змістовий модуль 4	30	3	3			24
Разом за Модуль 2	60	6	6			48
Усього:	120	12	12			96

7. Самостійна робота

№ з / п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Гармонія як важливий складовий елемент музичної мови. Основні типи фактури. Чотириголосний виклад тризвуку.	2	5

2	Ладо-функційна система головних тризвуків. Поєднання головних тризвуків.	4	7
3	Гармонізація мелодії тризвуками головних ступенів. Переміщення тризвуків.	4	6
4	Гармонізація басу.	2	3
5	Стрибки терцієвих тонів у сопрано та тенорі.	2	3
6	Гармонічна будова періоду. Каденції. Кадансовий квартсекстакорд.	3	7
7	Секстакорди головних тризвуків.	3	7
8	Прохідні та допоміжні квартсекстакорди.	4	4
9	Домінантсептакорд та його обернення. Загальні відомості про доміантсептакорд з секстою та домінантовий нонакорд.	4	6
10	Повна ладо-функційна система тризвуків. Побічні тризвуки. Тризвук та секстакорд II ступеню, тризвук VI ступеня.	4	6
11	Тризвук III ступеня. Гармонізація фрігійського тетрахорду.	2	4
12	Септакорд II ступеня та його обернення.	4	7
13	Септакорд VII ступеня та його обернення.	4	7
14	Подвійна доміанта.	4	7
15	Альтерація акордів доміантової групи.	2	3
16	Альтерація акордів субдоміантової групи.	2	3
17	Загальні відомості про відхилення та модуляцію.	4	7
18	Деякі особливості гармонії в музиці XVII-XX століть.	2	4
	Разом:	56	96

**8. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ
НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА**

Технічні засоби: аудіо-система для відтворення музичних записів.

Обладнання: фортепіано, парти, стільці, шафа для навчальних матеріалів.

Вивчення навчальної дисциплін передбачає використання LMS Moodle - інтегрованої комп'ютерної системи закладу вищої освіти.

9. Методичні рекомендації

9.1. Методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи.

Самостійна робота є важливим елементом системи підготовки у вищому навчальному закладі будь-якої форми навчання і сприяє кращому засвоєнню та ефективному опануванню навчального матеріалу. Проводиться з метою закріплення, розширення та поглиблення нових знань. Викладач допомагає відпрацювати теоретичний та практичний матеріал, дає конкретні вказівки щодо обсягів, напрямів самостійної роботи.

Самостійна робота здобувачів з дисципліни «Гармонія» включає:

- Опанування теоретичного матеріалу, опрацювання літературних джерел;
- Розбір гармонічного плану музичного твору чи його фрагменту;
- Виконання письмових робіт з гармонізації мелодії чи баса;
- Підготовку та гру на інструменті заданих акордових послідовностей - цифровок.

Самостійна робота носить систематичний характер є обов'язковою. Формування та розвиток навичок самостійної діяльності студента передбачає:

- Аналіз та синтез
- Самоконтроль та самооцінка
- Активність
- Творчий підхід

Зміст самостійної роботи здобувачів вищої освіти з дисципліни «Гармонія» визначається її робочою програмою, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Самостійна робота здобувача освіти проявляється в опрацюванні спеціальної літератури, в умінні вільно орієнтуватися у стилях, жанрах, проводити самоаналіз власної практичної роботи.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основна література

1. Бондаренко Т.О., Котляревський І.А., Пясковський І.Б., Самохвалов В.Я., Чижик І.О. Лекції з теорії гармонії. Навчальний посібник для вищих мистецьких навчальних закладів. НМАУ ім. П.І. Чайковського – Житомир, 2018. - 352 с.
2. Вознюк. П. Т., Поляковська С. П. Гармонія : Навчально-методичний посібник. К.: Музична Україна, 2018. – 144 с.
3. Завісько Н. З., Лемішко М. М. Гармонія. Ч. 2. Хроматика. Навчальний посібник. Вінниця: Нова книга, 2016. – 216 с.

4. Лемішко М.М. Гармонія. Частина I. (Видання 2-ге, доповнене): навчальний посібник для ВНЗ культури і мистецтв III-IV рівнів акредитації - Вінниця: НОВА КНИГА, 2010. - 224 с.
5. Пришляк Н.І. Хрестоматія з гармонічного аналізу (на матеріалі української музики) / Н.І. Пришляк. – Ужгород, 2013. – 84 с.
6. Сисак Л. М. Практичні поради з вивчення гармонії.: Методичні рекомендації. Вінниця: Нова книга, 2012. – 88 с.

10. 2. Допоміжна література

1. Асеев І. Збірник задач з гармонії. Київ, Музична Україна, 1983.
2. Дубінін І. Гармонія : [навч. посібник для педагогічних інститутів] / [Вид. 2-е, випр. і доп.]. – Ч. I. – К. : Музична Україна, 1981. – 136 с.
3. Дубінін І. Гармонія : [навч. посібник для педагогічних інститутів] / [Вид. 2-е, випр. і доп.]. – Ч. II. – К. : Музична Україна, 1982. – 176 с.
4. Козаренко О. Феномен української національної музичної мови. – Львів, 2000.
5. Калашник П., Безмаков Л. Мелодії для гармонізації. Київ, Музична Україна, 1982.
6. Красовська Є.М. Курс гармонії за фортепіано : [метод. поради для педагогів та студентів муз. училищ і консерваторій] – Київ : Музична Україна, 1983. – 120 с.
7. Скорик М. Структурна і виражальна природа акордики в музиці ХХ століття. – К., 1983.
8. Alex Ulanowsky. Harmony 4. Berklee college of music, 1988.
9. Barrie Nettles., Harmony 1, 2, 3. Berklee college of music, 1987.

11. Інформаційні джерела в мережі інтернет

1. www.musicfancy.net/
2. <https://muzabetka.com.ua/>
3. <http://arts-library.com.ua/>
4. www.nbu.gov.ua

робочої програми навчальної дисципліни

1. Робоча програма перезатверджена на 2022/ 2023 н. р. **зі змінами**.

В результаті перегляду на засіданні кафедри «Мистецтво співу» робочої програми з дисципліни «Гармонія» було переглянуто і складено список джерел інформації з опорою на україномовні та вітчизняні посібники, підручники і науково-методичні праці. Переглянуто список компетентностей і програмних результатів навчання, відповідно до «Освітньо-професійної програми «Спів» 2022 року.

Протокол № 1 від 30 серпня 2022 р.

Завідувач кафедри А. І. Кочерга
(підпис)

2. Робоча програма перезатверджена на 2023/ 2024 н. р. **зі змінами**.

В результаті перегляду на засіданні кафедри «Мистецтво співу» робочої програми з дисципліни «Гармонія», було відредаговано та перезатверджено робочу програму.

Протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри А. І. Кочерга
(підпис)

3. Робоча програма перезатверджена на 2024/ 2025 н. р. **зі змінами**.

В результаті перегляду на засіданні кафедри «Мистецтво співу» робочої програми з дисципліни «Гармонія», в програму було внесено зміни, відповідно до ОПП «Спів» 2024 року та оновленого «Положення про робочу програму» 2024 року (розділи 2; 4; 6).

Протокол № 1 від 27 серпня 2024 р.

Завідувач кафедри А. І. Кочерга
(підпис)

